

Nr 45

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1966/67 till internationell biståndsverksamhet jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

Riktlinjer och planläggning

1:o) Motioner rörande riktlinjer för och planläggning av den internationella biståndsverksamheten. Utskottet har till behandling förehått följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 258) och den andra inom andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* (II: 328), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att en allsidig utredning med representanter för stat, näringsliv och mission tillsättes, vilken skyndsamt bör utarbeta riktlinjer för den fortsatta svenska biståndsverksamheten beträffande såväl insatsernas utformning som verksamhetens organisation i enlighet med de principer som anges i motionerna,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bengtson* och *Lundström* (I: 368) och den andra inom andra kammaren av herrar *Ohlin* och *Hedlund* (II: 450), i vilka hemställts bl. a. att riksdagen begär att Kungl. Maj:t till nästa års riksdag skall utarbeta en plan för u-landshjälpens expansion upp till i första hand en ekonomisk omfattning motsvarande en procent av bruttonationalprodukten samt att man därvid redogör för hur biståndet inom givna kostnader skall kunna ge största möjliga utvecklingseffekt,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Werner* och *Adolfsson* (I: 158) och den andra inom andra kammaren av herr *Hermansson m. fl.* (II: 207), i vilka hemställts a) att riksdagen måtte uttala sig för att målsättningen 1 procent av bruttonationalprodukten till internationell biståndsverksamhet bör uppnås allra senast vid slutet av 1960-talet, b) att riksdagen måtte höja de å riksstaten för budgetåret 1966/67 under tredje och sjunde huvudtitlarna uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 miljoner kronor för vardera huvudtiteln samt att vederbörande utskott måtte fördela de nämnda beloppen på de särskilda anslagen under respektive huvudtitel på det sätt utskottet anser ge största möjliga effekt,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Rubin* väckt motion (II: 456), vari hemställts att riksdagen måtte a) anvisa under anslaget för internationell biståndsverksamhet under tredje huvudtiteln, utöver föreslagna 164 871 000 kronor, ytterligare 100 miljoner kronor fördelade med 50 miljoner till bistånd genom internationella organ och 50 miljoner till bilateralt tekniskt bistånd, b) uttala sig för att 1962 års målsättning vad beträffar u-landshjälp — att en procent av nationalinkomsten skall brukas till u-hjälp — skall förverkligas senast år 1970.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 328, II: 450, II: 207 och II: 456.

Utskottet. 1962 års riksdag fastställde på grundval av propositionen nr 100 dels allmänna principer för det svenska utvecklingsbiståndet, dess motiv, mål och medel, dels riktlinjer för avvägningen mellan olika biståndsformer och utformningen av dessa, dels ock en målsättning för biståndets omfattning på längre sikt. Tidigare hade statsutskottet i sitt utlåtande nr 128 år 1961 förklarat, att det delade den i FN-resolutionen uttalade förhoppningen om en 1-procentig biståndsnivå och fann det naturligt att Sverige verkade för dess infriande. Givetvis måste, fortsatte utskottet, en ökning av de svenska insatserna ske stegvis efter en omsorgsfull prövning av de projekt, för vilka Sverige engagerade sig, och i takt med förstärkningen av de personella resurserna och den administrativa kapaciteten på detta område. Förverkligandet av ett konkret program för en väsentlig utökning av Sveriges bidrag till den internationella biståndsverksamheten borde dock ingå som ett betydelsefullt inslag i de kommande årens politik.

Vid 1962 års riksdag uttalade utskottet, att frågan om hjälpen till u-länderna hänför sig inte blott till hjälpinsatsernas volymmässiga storlek. Av väsentlig betydelse är att de disponibla resurserna utnyttjas på sådant sätt, att de få maximal effekt. Vad beträffar takten för förverkligandet av den allmänna målsättningen anslöt sig utskottet till uttalandet i propositionen, att biståndets omfattning årligen måste avvägas med hänsyn till många faktorer, däribland det samhällsekonomiska läget och förändringarna i den internationella konjunkturen. En fastlåsning på förhand av den årliga ökningen av biståndsverksamheten kunde utskottet alltså icke rekommendera. Huvudsaken syntes utskottet vara att strävandena inriktas på att successivt öka biståndsgivningen, så att den snarast möjligt uppnår förenämnda biståndsnivå om 1 procent av nationalprodukten.

Vad riksdagen sålunda uttalat gäller allttjämt. Erfarenheten har därtill visat, att den knappa tillgången på kvalificerad personal för olika arbetsuppgifter begränsat utvecklingen av biståndsverksamheten.

Följande sammanställning visar utvecklingen av det totala över statsbudgeten anslagna biståndet under de senare åren, nämligen

för budgetåret 1961/62	52,5	milj. kr.	
» » 1962/63	130,1		»
» » 1963/64	176,5		»
» » 1964/65	225,5		»
» » 1965/66	283,3		» samt för
» » 1966/67	337,3		» enligt förslag i årets statsverksproposition.

Med det anförda anser utskottet sig ha behandlat motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456.

De olika hjälpinsatserna kräva omsorgsfulla och tidskrävande förberedelser. En väl fungerande hemma-administration av tillräcklig kapacitet är därför av avgörande betydelse för en önskvärd utveckling av biståndsarbetet. NIB var första etappen mot en samordning av den statliga biståndsadministrationen. Upprättandet av SIDA innebar en ytterligare samordning av de olika biståndsformernas centrala administration och en rationalisering av biståndsmyndighetens organisation, varigenom dennas aktionsmöjligheter förstärktes. Den nya organisationen har emellertid ännu knappast fått full verkningskraft. De nya befattningshavarna ha successivt satts in på sina poster men rekryteringen till alla tjänster är ännu icke avslutad. Då personalbehovet är täckt och ytterligare erfarenhet har samlats blir det möjligt att utvinna en betydligt större arbetseffekt av organisationen, vilket i sin tur kan påverka biståndsgivningens utvecklingstakt. Genom den fortlöpande kontakt, som upprätthålles med de internationella biståndsorganen, kan man ävenså tillgodogöra sig deras erfarenhet. Ett nära samarbete med dessa möjliggör en ökning av det svenska biståndet.

Biståndsärendena ha ofta såväl utrikes- och handelspolitiska som finansiella och samhällsekonomiska aspekter och beredas inom olika departement. Ett betydande ömsesidigt informations- och samordningsbehov föreligger alltså. Det är en förutsättning för en samlad svensk biståndspolitik, att dessa behov kunna tillgodoses. Det samrådsorgan, som inrättats för detta ändamål och vari även biståndsmyndigheten är företrädd, nämligen biståndsberedningen, har härvid en viktig roll att spela.

Med anledning av vad i motionerna I: 258 och II: 328 anförts rörande åtgärder för att underlätta för svenska företag att kommersiellt och industriellt bidra till att öka takten i u-ländernas ekonomiska utveckling, vill utskottet framhålla följande.

Riksdagen har tidigare uttalat önskvärheten av att samråd sker mellan biståndsmyndigheten och näringslivet liksom med de frivilligorganisationer, som verka på biståndsområdet. Ett sådant samrådsförfarande kan från flera synpunkter vara fruktbringande, varvid må erinras om de fall där biståndsåtgärder direkt anslutits till kommersiella insatser. Genom dylik samverkan kan vidare till gagn för utformningen av den allmänna bistånds-

†1 Bihang till riksdagens protokoll 1966. 6 saml. Nr 45

politiken värdefulla internationella erfarenheter vinnas samt ett ömsesidigt erfarenhetsutbyte komma till stånd. Det må också erinras om att biståndsmyndigheten på flera områden samarbetar med företagsamheten och på flera vägar deltar i strävandena att gynna industriinvesteringar i u-länderna. SIDA deltar även i förberedelserna för svenska insatser inom FN:s industriorganisation. Utskottet vill understryka, att det avgörande icke är vilken karaktär och vilket syfte vidtagna åtgärder ha ur givarlandets synvinkel utan vilken utvecklingseffekt de få i mottagarlandet. En svensk huvudlinje i biståndspolitikerna är att våra insatser i pengar skola lämnas utan bindning till svenska leveranser av varor och tjänster.

Utskottet vill erinra om att åtskilligt gjorts på tullarnas och varuskatternas område för att underlätta u-ländernas export. Det kan också nämnas att Sverige är ett av de länder, som slutit det största antalet bilaterala dubbelbeskattningsavtal. Det statliga stöd av den svenska exporten till u-länderna, som lämnas i form av exportkreditgarantier, samt de numera införda långivargarantierna äro betydelsefulla finansieringsunderlättande åtgärder till stöd för kommersiella u-landstransaktioner. Bidragandet med konsulttjänster hör till biståndsinsatser av vikt på produktionsområdet. Det i motionerna I: 258 och II: 328 berörda spörsmålet om bindningen av biståndsgivningen till den egna exporten behandlar utskottet i annat sammanhang. Till frågan om skydd för investeringar i u-länderna återkommer utskottet under punkten 11 i det följande.

Sammanfattningsvis anser sig utskottet kunna konstatera, att en väsentlig utvidgning av svenskt bistånd måste bygga på de erfarenheter, som successivt vinnas i samband med den svenska u-landsverksamheten samt inom de internationella biståndsorganen. De vetenskapliga analyser, som framkomma både i vårt eget land och i den internationella debatten, kunna även ge impulser i fråga om biståndets inriktning. Vad gäller utnyttjandet av de erfarenheter, som näringslivet, missionen och andra frivilligorganisationer besitta, så sker detta redan genom det samarbete, som förekommer mellan dessa och biståndsmyndigheten. Det synes icke möjligt att en gång för alla fastställa vilka hjälpformer, som ha den största utvecklingseffekten. Utskottet förutsätter, att statsmakterna i sin ekonomiska politik strävar efter att skapa utrymme för en snabb ökning av det svenska biståndet och jämsides därmed systematiskt söker undanröja andra hinder för en vidgning av biståndsverksamheten.

Med hänsyn till det anförda kan utskottet icke finna tillräckliga skäl föreliggande för en förnyad utredning om biståndsmyndighetens organisation liksom ej heller i fråga om nya riktlinjer eller ny planläggning för biståndsverksamhetens bedrivande. Vad SIDA nu närmast behöver är en tid av anpassning till dess nya arbetsuppgifter enligt föregående års riksdagsbeslut.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 258 och II: 328 samt I: 368 och II: 450, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga.

Beträffande motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, i vad de avser höjning av anslagen under tredje huvudtiteln till internationell biståndsverksamhet, gör utskottet hemställan under vederbörliga punkter i det följande.

Utskottet hemställer,

a) att motionerna I: 258 och II: 328 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

b) att motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, nämnda motioner i vad de avser målsättningen för u-hjälpen, ävensom motionerna I: 368 och II: 450, i vad de avser en expansionsplan för u-hjälpen, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Bistånd genom internationella organ m. m.

2:o) **Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP).** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 5, punkt C 1, s. 21—25 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 3 januari 1966) föreslagit riksdagen att dels till Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP) för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 70 200 000 kr., dels ock medge att Sverige förbinder sig att under åren 1967 och 1968 lämna bidrag till Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP) med 15 500 000 dollar eller 80 600 000 kr. per år.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förcheft

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 158 av herrar *Werner* och *Adolfsson* samt II: 207 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 milj. kr.,

dels ock förenämnda motion II: 456 av herr *Rubin*, vari hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln äskade anslagen till internationell biståndsverksamhet med 100 milj. kr., fördelade med 50 milj. kr. till bistånd genom internationella organ och 50 milj. kr. till bilateralt tekniskt bistånd.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 207 och II: 456.

Anslagen till Förenta Nationernas utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA) och till Förenta Nationernas Särskilda fond är för innevarande budgetår uppförda med 13 000 000 kr. resp. 46 800 000 kr.

I syfte att uppnå administrativ förenkling av FN:s biståndsarbete och därmed ökad slagkraft och effektivitet har FN:s generalförsamling i november 1965 beslutat att FN:s båda särskilda tekniska biståndsprogram,

EPTA och Särskilda fonden skall från den 1 januari 1966 sammanslås till FN:s utvecklingsprogram (United Nations Development Programme, UNDP). EPTA och Särskilda fonden kommer dock tills vidare att bibehålla sina respektive fonder inom ramen för UNDP medan förberedelser sker för en framtida integration av de båda organens verksamhetsfonder.

Den tidigare målsättningen för EPTA- och Särskilda fond-programmens årliga resurser har varit 50 resp. 100 milj. dollar. Generalförsamlingen har beslutat uppmana medlemsstaterna att öka sina bidrag till det sammanslagna UNDP så att dess årliga finansiella resurser i en nära framtid uppnår 200 milj. dollar.

Utskottet. Såsom av propositionen framgår ha i syfte att uppnå administrativ förenkling av FN:s biståndsarbete och därmed ökad effektivitet FN:s båda särskilda tekniska biståndsprogram EPTA och Särskilda fonden sammanslagits till FN:s utvecklingsprogram, UNDP. FN:s generalförsamling har beslutat uppmana medlemsstaterna att öka sina bidrag till det nya UNDP, så att dess årliga finansiella resurser i en nära framtid uppnår 200 milj. dollar.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka, att bidraget till UNDP för nästa budgetår bestämmas till 70,2 milj. kr., motsvarande ca 13,5 milj. dollar. För att Sverige skall kunna bidra till att det nya målet skall kunna uppnås på två år vill utskottet också tillstyrka, att Sverige förbinder sig att under åren 1967 och 1968 lämna bidrag med 15,5 milj. dollar, motsvarande 80,6 milj. kr.

Frågan om FN:s framtida insatser för industriell utveckling har varit föremål för generalförsamlingens prövning. Den lösning som generalförsamlingen stannat för går ut på att upprätta en autonom organisation inom FN för främjandet av sådan utveckling. Såsom av propositionen framgår har Sverige därvid starkt hävdad den ståndpunkten att medel för ändamål, som direkt stödja industrialiseringsprojekt i u-länderna, skola finnas tillgängliga inom UNDP för nyttjande i samråd med FN:s industricentrum eller industriorganisation. I överensstämmelse härmed tillstyrker utskottet, att vid realiserandet av nämnda svenska bidragsökning en rekommendation göres om att visst belopp skall reserveras för UNDP:s arbete på industriutvecklingens område.

Av den föreslagna bidragsökningen om 10,4 milj. kr., motsvarande 2 milj. dollar, bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag 1 milj. dollar tillföras Särskilda fonden, 0,5 milj. dollar EPTA-fonden och 0,5 milj. dollar reserveras inom UNDP för industribistånd.

Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 avstyrkas motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och

med avslag å motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) till *Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP)* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett anslag av 70 200 000 kr.;

b) medge att Sverige förbinder sig att under åren 1967 och 1968 lämna bidrag till *Förenta Nationernas utvecklingsprogram (UNDP)* med 15 500 000 dollar eller 80 600 000 kr. per år.

3:o) **Förenta Nationernas barnfond (UNICEF).** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 2, s. 26 och 27) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 7 800 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 368 av herrar Bengtson och Lundström samt II: 450 av herrar Ohlin och Hedlund, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte till FN:s barnfond (UNICEF) anvisa ett med 2,2 milj. kr förhöjt anslag, eller 10 milj. kr.,

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 158 av herrar Werner och Adolfsson samt II: 207 av herr Hermansson m. fl., i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 milj. kr.,

dels ock förenämnda motion II: 456 av herr Rubin, vari hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln äskade anslagen till internationell biståndsverksamhet med 100 milj. kr., fördelade med 50 milj. kr. till bistånd genom internationella organ och 50 milj. kr. till bilateralt tekniskt bistånd.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 450, II: 207 och II: 456.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 200 000 kr.

UNICEF-arbetets tyngdpunkt ligger på förebyggande mödra- och barnavård, bekämpande av sjukdomar och epidemier, bespisnings- och näringsforskningsprojekt, upplysning och utbildning, inriktad på barnens välfärd. UNICEF:s rådgivande roll gentemot u-länderna för att barnens speciella behov skall bli rätt beaktade i dessa länders utvecklingsplanering avspeglar sig inte genom höga kostnadstal i fondens budget, men är otvivelaktigt också av allra största betydelse.

Vid UNICEF:s styrelsemöte förra året upptogs spørsmålet om UNICEF:s möjligheter att lämna bistånd på familjeplaneringsområdet i anslutning till den förebyggande mödra- och barnavården. Allmän enighet rådde om att

UNICEF:s roll inom familjeplaneringen skulle uppföras på dagordningen för styrelsens session i Addis Abeba i maj 1966. UNICEF-sekretariatet har sedermera anmält intresse för ett svenskt bidrag till en insats för familjeplanering, varvid diskuterats något sydamerikanskt land.

Det framhålls, att det snabbt ökande barnantalet i världen kommit UNICEF att förbruka en hel del av sina reserver. Antalet barn i de länder där UNICEF är verksam ökar genomsnittligt med 2,5 procent om året.

Utskottet. Den verksamhet, som bedrivs av den internationella barnfonden (UNICEF), är av stor betydelse för u-länderna, där folkökningen är betydande och försörjningssvårigheterna särskilt kännbara för barnen. Denna verksamhet har alltid bemötts med intresse och uppskattning från svensk sida.

Med hänsyn till det stora biståndsbehov som föreligger anser utskottet sig böra tillstyrka, att det svenska bidraget till fonden höjes med 50 procent till 7,8 milj. kr. Att utöver denna kraftiga höjning ytterligare uppräknas anslaget med 2,2 milj. kr., såsom i motionerna I: 368 och II: 450 föreslagits, är utskottet icke berett till. Dessa motioner, såvitt nu är i fråga, avstyrkas alltså.

Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 avstyrkas motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga.

Under förra året ha vissa FN-organ, däribland UNICEF, antagit resolutioner, som kunna bana väg för aktivt familjeplaneringsarbete i fackorganens regi. För UNICEF, som är helt beroende av frivilliga bidrag, kan det möta svårigheter att finansiera denna verksamhet. Från svensk sida har uttalats beredvillighet att pröva möjligheten att lämna särskilt ekonomiskt bistånd till UNICEF-stödda familjeplaneringsprojekt. Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet, att inom den förordade anslagshöjningen en UNICEF-aktivitet bör kunna inrymmas även på detta område.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 368 och II: 450, I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett anslag av 7 800 000 kr.

4:o) **Övrigt multilateralt tekniskt bistånd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 3, s. 27 och 28) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 158 av herrar Wer-

ner och Adolfsson samt II: 207 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 milj. kr.,

dels ock förenämnda motion II: 456 av herr *Rubin*, vari hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln äskade anslagen till internationell biståndsverksamhet med 100 milj. kr., fördelade med 50 milj. kr. till bistånd genom internationella organ och 50 milj. kr. till bilateralt tekniskt bistånd.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 207 och II: 456.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 10 400 000 kr.

Till de ändamål som veterligen kommer att aktualiseras under nästa budgetår hör ett förnyat bidrag till FN:s industricentrum — eller till den blivande FN-organisationen för industriell utveckling — för den speciella planerings- och konsultationsverksamhet (»special industrial services») som detta centrum inlett för u-ländernas räkning, bidrag till genomförande och deltagande i det av industricentrum till våren 1967 planerade internationella industrisymposiet, fortsatt bidrag till ILO:s institut för yrkesutbildning i Turin, bidrag till FN:s nya utbildnings- och forskningsinstitut (UNITAR), bidrag till internationella sekretariatet för frivilligtjänst (ISVS) samt bidrag till det FN-centrum för brottsbekämpning i u-länderna som nu efter lång förberedelse håller på att ta form och kommer att förläggas till Rom.

Utskottet tillstyrker, att anslaget för nästa budgetår bestämmas till 3 milj. kr. Detta innebär i förhållande till löpande budgetår en minskning med 7,4 milj. kr., som främst beror på — förutom en förhållandevis stor reservation till följd av förseningen på fältet vid programmets genomförande — att ansvaret på svensk sida för övervakning m. m. av att det s. k. afrikanska kvinnoutbildningsprogrammet från detta budgetårs ingång överförts på SIDA. Medel för att fullfölja och eventuellt utbygga detta program ha begärts som en del av medelsbehovet för SIDA:s fältverksamhet.

Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 avstyrkas motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *övrigt multilateralt tekniskt bistånd* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

5:o) Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 4, s. 28—30) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 368 av herrar *Bengtson* och *Lundström* samt II: 450 av herrar *Ohlin* och *Hedlund*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte besluta att anslaget under rubriken Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl. höjes med 3 milj. kr. till sammanlagt 9,5 milj. kr. för att därmed möjliggöra för svensk mission och andra ideella organisationer att utvidga sina insatser i u-länderna,

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 158 av herrar *Werner* och *Adolfsson* samt II: 207 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 milj. kr.,

dels ock förenämnda motion II: 456 av herr *Rubin*, vari hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln äskade anslagen till internationell biståndsverksamhet med 100 milj. kr., fördelade med 50 milj. kr. till bistånd genom internationella organ och 50 milj. kr. till bilateralt tekniskt bistånd.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 450, II: 207 och II: 456.

Anslaget till Humanitärt bistånd är för innevarande budgetår uppfört med 7 500 000 kr.

Av innevarande budgetårs anslag Humanitärt bistånd — 7,5 milj. kr. — har 3 milj. kr. avskilts för att administreras av SIDA för katastrofhjälp och för bistånd genom enskilda hjälporganisationer. För dessa båda ändamål begär SIDA för nästa budgetår medel inom ramen för sin fältverksamhet. Återstående 4,5 milj. kr. disponeras av utrikesdepartementet för flyktinghjälp och övrigt humanitärt bistånd. Av sistnämnda andel utgår flyktinghjälpen dels i form av bidrag till FN:s flyktingkommissariat (UNHCR) och FN:s hjälporgan för Palestina-flyktingarna (UNRWA), dels i form av det särskilda program för studiestöd till afrikansk flyktingungdom som inleddes av Sverige under budgetåret 1964/65. De reguljära svenska årsbidragen till UNHCR och UNRWA har under de båda senaste kalenderåren uppgått till 200 000 dollar resp. 600 000 kr.

För studiestöd till afrikansk flyktingungdom anvisades under föregående budgetår sammanlagt omkring 1 milj. kr. Under innevarande budgetår har hittills ett nästan dubbelt så stort belopp anvisats för samma ändamål. Vidare har Sverige som gensvar på resolutioner och vädjanden från Förenta Nationernas sida i början av 1965 som första land lämnat ett särskilt bidrag om 200 000 dollar till bistånd åt den sydafrikanska apartheidpolitikens offer.

Utskottet. Katastrofhjälp och hjälp genom enskilda organisationer administreras fr. o. m. innevarande budgetår av SIDA. Det synes därför lämpligt, att medelsanvisningen för dessa båda former av hjälpverksamhet fr. o. m. nästa budgetår utbrytes ur reservationsanslaget Humanitärt bistånd och i stället uppföres under anslaget Fältverksamhet. Övrigt humanitärt bistånd, bl. a. flyktinghjälp genom internationella kanaler och programmet för studiestöd till afrikansk flyktingungdom, skall alltjämt vara underställt Kungl. Maj:ts prövning. Medel för dessa ändamål böra därför anvisas under förevarande anslag.

De utomeuropeiska flyktingproblemen, främst i Afrika, antaga allt större och mera oroväckande dimensioner. Det fordras omfattande bistånd utifrån för att icke förhållandena skola bli kaotiska.

Såsom föredragande statsrådet framhållit kan en höjning av bidraget till FN:s flyktingkommissariat komma att aktualiseras redan innevarande år. Detsamma gäller UNRWA. Erfarenheterna av det svenska programmet för studiestöd till afrikansk flyktingungdom ha visat sig goda och skäl tala för en ytterligare vidgning av detta program.

Såsom av propositionen framgår har i UNRWA:s senaste årsrapport uppmärksamheten riktats på den finansiella kris, som detta flyktingorgan råkat i till följd av sjunkande bidragsintäkter och den automatiska utgiftsstegring, som inträffat samtidigt härmed. Utskottet vill i anslutning härtill erinra om att Kungl. Maj:t den 11 mars detta år beslutat lämna ett bidrag av 2 milj. dollar till flyktingorganet till yrkes- och lärarutbildning bland flyktingungdom.

Utskottet tillstyrker, att det svenska bidraget till Röda Korsets internationella kommitté, som nu är uppfört som särskilt anslag under tredje huvudtiteln, fr. o. m. nästa budgetår utanordnas från förevarande anslag. Utskottet tillstyrker vidare, att detta bidrag beräknas till 100 000 kr., vilket är en fördubbling i förhållande till nuvarande bidrag.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet sig böra tillstyrka, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 6,5 milj. kr.

I motionerna I: 368 och II: 450 har yrkats bl. a., att förevarande anslag höjes i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 3 milj. kr. för att därmed möjliggöra för svensk mission och andra ideella organisationer att utvidga sina insatser i u-länderna. Då yrkandet berör ändamål, som avses under den under anslaget Fältverksamhet uppförda anslagsposten Humanitärt bistånd: bidrag till enskilda organisationers verksamhet, kommer utskottet att behandla motionsyrkandet i samband med sin prövning av nämnda anslag.

Under hänvisning till vad utskottet anført under punkten 1 avstyrkas motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

och med avslag å motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl.* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kr.

Bilateralt tekniskt bistånd

6:o) **Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 5, s. 30—32) att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för styrelsen för internationell utveckling, som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits, dels godkänna av föredragande statsrådet förordad avlöningsstat för styrelsen för internationell utveckling, att tillämpas till vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67, dels ock till Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 5 541 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft
dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 158 av herrar Werner och Adolfsson samt II: 207 av herr Hermansson m. fl., i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 milj. kr.,

dels ock förenämnda motion II: 456 av herr Rubin, vari hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln äskade anslagen till internationell biståndsverksamhet med 100 milj. kr., fördelade med 50 milj. kr. till bistånd genom internationella organ och 50 milj. kr. till bilateralt tekniskt bistånd.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 207 och II: 456.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 420 000 kr.

Utskottet tillstyrker, att informations- och arkivfunktionerna sammanslås till en informations- och dokumentationsenhet och att i samband därmed de föreslagna tjänsterna som chef för den nya enheten och som arkivarie inrättas. I enlighet med förslaget bör samtidigt härmed tjänsten som informationschef indragas.

Mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har utskottet icke heller något att erinra.

Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 avstyrkas motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för styrelsen för internationell utveckling som föranleds av vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna följande avlöningsstat för styrelsen för internationell utveckling, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1966/67:

Avlöningsstat

1. Avlöning till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	84 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	50 000
3. Avlöning till övrig, icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	4 997 000
4. Ersättningar till expertis, <i>förslagsvis</i>	400 000
5. Representationsbidrag till verkschefen	10 000
	Summa kr. 5 541 000

c) till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)*: *Avlöningar* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 541 000 kr.

7:o) **Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Omkostnader.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 6, s. 32 och 33) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 630 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 368 av herrar *Bengtson* och *Lundström* samt II: 450 av herrar *Ohlin* och *Hedlund*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte för budgetåret 1966/67 till Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) anvisa ett med 75 000 kr. till 1 705 000 kr. förhöjt förslagsanslag, varav 175 000 kr. måtte utgå till publikationstryck m. m.,

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 158 av herrar *Werner* och *Adolfsson* samt II: 207 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 milj. kr.,

dels förenämnda motion II: 456 av herr *Rubin*, vari hemställts bl. a. att

riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln äskade anslagen till internationell biståndsverksamhet med 100 milj. kr., fördelade med 50 milj. kr. till bistånd genom internationella organ och 50 milj. kr. till bilateralt tekniskt bistånd,

dels en inom andra kammaren av herrar *Björkman* och *Magnusson* i Borås väckt motion (II: 444), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att under tredje huvudtiteln p. C 6 Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Omkostnader för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 430 000 kr.,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Rubin m. fl.* väckt motion (II: 457), vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder snarast för att hos allmänheten väcka intresse för biståndet till utvecklingsländerna genom dels utgivning av en broschyr med i motionen angivet innehåll för distribution till alla hushåll och eleverna vid samtliga skolor, dels kompletterande information i radio och TV.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 450, II: 207, II: 456, II: 444 och II: 457.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 550 000 kr.

Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) föreslår att anslaget för nästa budgetår höjes med 225 000 kr., varav 125 000 kr. avser anslagsposten Publikationstryck m. m. Statsrådet tillstyrker en uppräknig av anslaget med 80 000 kr., vilket belopp avser andra poster än nyssnämnda.

Utskottet. Genom den av förra årets riksdag beslutade utbyggnaden av SIDA:s informationsenhet ökades förutsättningarna för att sprida upplysning om den svenska u-hjälpens mål och medel samt om utvecklingsländernas behov och förhållanden i olika avseenden. SIDA har därefter genomfört eller påbörjat olika aktiviteter med detta syfte. Sålunda har en rad sammankomster, kurser och liknande arrangemang ordnats för olika för u-landsarbetet intresserade grupper, däribland lärare, företrädare för folkrörelserna och pressen. Trycksaker och andra hjälpmedel i informationsarbetet ha framställts. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att SIDA skall i samråd med Svenska FN-förbundet bedriva upplysningsverksamhet i u-hjälpsfrågor. För det växande antalet anställda vid SIDA är det betydelsefullt att snabbt bli insatta i u-ländernas problem och biståndsarbetets teknik. Viktiga delar av informationsverksamheten måste därför vara inriktad på verkets egna medarbetare. Utskottet anser, att förutsättningar föreligga att tillgodose behovet av information inom ramen för det anslag, som upptages i statsverkspropositionen, och är därför icke berett att tillstyrka ytterligare höjning av anslaget. Utskottet avstyrker därför motionerna I: 368 och II: 450 såvitt nu är i fråga.

Beträffande det i motionen II: 457 gjorda yrkandet vill utskottet erinra om att Svenska FN-förbundet i samråd med SIDA bedriver bl. a. en speciellt till skolorna riktad upplysningsverksamhet framför allt beträffande FN-organens insatser i u-länderna om Sveriges medverkan i denna verksamhet. Vidare må erinras om att i samråd med SIDA igångsatts en kombinerad radio- och TV-serie för skolorna om u-ländernas situation och förutsättningar för bistånd och att ytterligare dylik verksamhet planeras.

Av det anförda framgår att åtgärder i det i motionen II: 457 angivna syftet vidtagits och att ytterligare sådana äro att förvänta, varför någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av motionen icke torde vara påkallad.

Såsom i motionen II: 444 erinrats utgöra kostnaderna för reseersättningar en mycket betydande del av SIDA:s omkostnadsanslag. Detta får anses naturligt med hänsyn till arten och omfattningen av SIDA:s verksamhet. Utskottet förutsätter emellertid, att SIDA genom olika åtgärder i möjligaste mån söker begränsa dessa kostnader. Av vikt är bl. a. att resor för olika ändamål samordnas där så kan ske. Utskottet är dock icke berett tillstyrka yrkandet i motionen, enligt vilket SIDA:s omkostnadsanslag för nästa budgetår skulle minskas med 200 000 kr.

Under hänvisning till vad utskottet anförts under punkten 1 avstyrkas motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456 ävensom I: 368 och II: 450, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, samt II: 444, till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Omkostnader* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 630 000 kr.;

b) att motionen II: 457 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

8:o) **Fältverksamhet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 7, s. 33—60) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 368 av herrar *Bengtson* och *Lundström* samt II: 450 av herrar *Ohlin* och *Hedlund*, i vilka hemställts bl. a.

1) att riksdagen måtte uttala att bidrag till biståndsverksamhet genom

FN-organ, svensk mission och svensk exportindustri liksom bilateralt finansierat bistånd skall kunna ske även i länder där SIDA ej bedriver verksamhet;

2) att riksdagen begär förslag till nästa års riksdag om bistånd till småföretagsverksamhet i första hand i samband med yrkesskoleutbildning på det sätt som skisserats i motionerna;

3) att riksdagen beslutar att anslaget under rubriken Humanitärt bistånd till flyktingar m. m. höjes med 3 milj. kr. till sammanlagt 9,5 milj. kr. för att därmed möjliggöra för svensk mission och andra ideella organisationer att utvidga sina insatser i u-länderna;

4) att riksdagen hemställer att åtgärder vidtages för att möjliggöra ett fastare samarbete mellan ungdomsorganisationerna och SIDA, som handhar fredskårsverksamheten,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Blomquist m. fl.* (I: 366) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* (II: 331), i vilka hemställts

1) att riksdagen för sådan verksamhet som bedrivs av svensk frivilligorganisation eller svensk mission och som av SIDA bedömes kunna inordnas under den svenska bilaterala hjälpen anslår ett belopp av ytterligare 1 000 000 kr.;

2) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte ge till känna vad i motionerna anförts i fråga om den svenska bilaterala hjälpen till u-länder genom svenska frivilligorganisationer och svensk mission,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Eskilsson m. fl.* (I: 68) och den andra inom andra kammaren av herr *Rubin m. fl.* (II: 108), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära ett anslag på 300 000 kr. till Evangeliska Fosterlandsstiftelsen för uppförande av en skolbyggnad i hamnstaden Massaua, i samband med 100-årsminnet av den första organiserade svenska hjälpen till utvecklingsländerna,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Werner och Adolfsson* (I: 377) och den andra inom andra kammaren av herr *Hector m. fl.* (II: 446), i vilka hemställts att riksdagen måtte till utrustning av svensk ambulans och/eller sjukhus till Vietnam som förlagsanslag anvisa 1 000 000 kr.,

dels en inom andra kammaren av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora väckt motion (II: 3), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar sig för att, utöver den hjälp som redan ges, humanitär hjälp till Vietnam ges i form av minst en svensk ambulans,

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 158 av herrar *Werner* och *Adolfsson* samt II: 207 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 milj. kr.,

dels förenämnda motion II: 456 av herr Rubin, vari hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln äskade anslagen till internationell biståndsverksamhet med 100 milj. kr., fördelade med 50 milj. kr. till bistånd till internationella organ och 50 milj. kr. till bilateralt tekniskt bistånd,

dels ock en inom första kammaren av herrar Torsten Andersson och Hilding väckt motion (I: 367), vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå, att SIDA med sig må adjungera högt kvalificerad teknisk expertis, förslagsvis genom ett särskilt expertråd med uppgift att tillsammans med underexperter i varje särskilt fall bedöma biståndsåtgärder av teknisk art och att SIDA medverkar till att projektering och fältarbete i u-land i möjligaste mån erbjudes svenska konsult- och entreprenadföretag, som förutsättes i samarbete med biståndslandet genomföra arbetsuppgifter i överensstämmelse med givna intentioner.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 450, II: 331, II: 108, II: 446, II: 3, II: 207, II: 456 och I: 367.

Anslaget Fältprojekt är för innevarande budgetår uppfört med 45 000 000 kr.

Sedan SIDA fr. o. m. den 1 juli 1965 även övertagit den administrativa befattningen med sådant bilateralt tekniskt och humanitärt bistånd som tidigare handhafs av andra myndigheter, synes praktiska skäl tala för att till ett enda anslag, benämnt Fältverksamhet, sammanföra de biståndsin-satser för vilka medel för innevarande budgetår anvisats under följande reservationsanslag:

	Anvisat 1965/66
III C 4. Biträdande experter för multilateral biståndsverksamhet	4 000 000
III C 5. Övrigt multilateralt tekniskt bistånd i vad avser det s. k. afrikanska kvinnoutbildningsprogrammet	10 000 000
III C 8. Fältprojekt	45 000 000
III C 11. Nordiskt bistånd	3 500 000
III C 12. Humanitärt bistånd i vad avser bistånd genom enskilda organisationer samt katastrofhjälp	3 000 000
V L 4. Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea	2 700 000
Summa	68 200 000

Riksdagen har för innevarande budgetår ställt 45 milj. kr. till förfogande under anslaget Fältprojekt. Därtill kommer reservationer från budgetåret 1964/65 på sammanlagt 12,8 milj. kr. Sålunda står ett belopp av 57,8 milj. kr. till förfogande för bilaterala fältprojekt under budgetåret 1965/66.

SIDA uppskattar sitt behov av nya medel under anslaget Fältverksamhet för budgetåret 1966/67 till jämnt 60 milj. kr., vilket belopp i stort sett motsvarar skillnaden mellan det beräknade totala medelsbehovet och summan av preliminärt beräknade reservationer vid innevarande budgetårs utgång.

Av nämnda belopp, 60 milj. kr., beräknar SIDA för Övrig fältverksamhet 13,45 milj. kr. i stort sett enligt följande.

1. Familjeplanering	ca 5 000 000
2. Regionalt utvecklingsprojekt	ca 2 000 000
3. Fältverksamhet i samarbete med FN etc.:	
a) utvidgning av afrikanska kvinnoutbildningsprogrammet	2 000 000
b) kreditförsörjning och marknadsföring m. m. inom jordbruket	1 000 000
4. Humanitärt bistånd: bidrag till enskilda organisationers verksamhet	ca 2 000 000
5. Folkbildningsverksamhet	ca 1 000 000
6. Utvidgning av frivilligtjänsten	ca 600 000

Utskottet. I sin målsättning för biståndsarbetet uttalar sig SIDA:s styrelse för en koncentration av biståndsanssträngningarna såväl geografiskt som med hänsyn till ämnesområden. Enligt SIDA tala starka skäl för att det bilaterala biståndet i huvudsak koncentreras till länder, där en svensk biståndsverksamhet av mera betydande omfattning redan etablerats. Detta skulle innebära, att SIDA tills vidare inriktar sig på att koncentrera de närmaste årens verksamhet i huvudsak till Etiopien, Kenya, Tanzania, Tunisien, Indien och Pakistan. Härtill skulle komma en yttre krets av nio länder, där svenskt bilateralt bistånd i en eller annan form kunde förväntas fortsätta, ehuru dock icke nämnvärt öka i omfattning. Enligt SIDA bör även bidrag av statsmedel till insatser, vilkas genomförande helt eller delvis ombesörjes av något FN-organ, icke-statliga svenska organisationer eller företag, i första hand ifrågakomma för insatser i de prioriterade länderna. I fråga om ämneskoncentrationen anser SIDA, att det bilaterala tekniska biståndet i huvudsak bör begränsas till lärar- och yrkesutbildning, livsmedelsförsörjning i vid bemärkelse jämte community development-verksamhet samt hälsovård inklusive familjeplanering.

Med hänsyn till att vårt lands hjälpresurser äro begränsade i förhållande till det stora biståndsbehovet och till knappheten på personal för såväl den centrala administrationen som arbetet ute i u-länderna är det nödvändigt med en koncentration av utvecklingshjälpen till ett fåtal länder och ämnesområden. En sådan koncentration möjliggör samtidigt en kraftsamling av biståndsinsatserna. Effekten av dessa insatser ökas, därest de kunna geografiskt, ämnesmässigt och organisatoriskt sammanfalla. Den föreslagna

koncentrationen står i överensstämmelse med 1962 års allmänna riktlinjer för biståndsverksamheten och de synpunkter, som senare utvecklats av statsmakterna. Det må härvid bl. a. erinras om riksdagens tidigare uttalande, att det tekniska biståndet främst bör inriktas på områden, där Sverige har särskilda förutsättningar att lämna ett verksamt stöd, och på uppgifter, som av en eller annan anledning eftersatts i den internationella biståndsgivningen. Utskottet delar statsrådets uppfattning, att katastrofhjälp och familjeplanering böra undantagas från den föreslagna ländermässiga koncentrationsprincipen.

Utskottet kan alltså i princip godtaga vad i propositionen förordats beträffande fältverksamhetens länderomfattning och ämnesinriktning. Utskottet förutsätter härvid i likhet med statsrådet, att SIDA:s styrelse kommer att fortsätta sina principdiskussioner efter undersökningar av mottagarländernas behov och på grundval av resultatbedömningar av pågående verksamhet samt att riksdagen ges tillfälle att nära följa utvecklingen.

I motionerna I: 366 och II: 331 har uttalats att, även om det gäller ett utanför den geografiska ramen liggande land, fråga om bilateralt bidrag bör kunna övervägas. Vidare har i motionerna I: 368 och II: 450 yrkats att, därest så befinner lämpligt, Sverige bör i sådant land kunna bidra till arbete, som utföres av FN-organ, svensk mission och svensk exportindustri liksom bilateralt finansiellt bistånd.

Utskottet vill i anledning av motionerna först erinra om att Sverige lämnar betydande multilateralt bistånd genom olika FN-organ, vilket bistånd i princip ges alla u-länder och omfattar praktiskt taget alla ämnesområden. Härutinnan ifrågasättes icke någon ändring genom den föreslagna koncentrationen. Vad beträffar det bilaterala biståndet anser utskottet, att principen om länderval icke bör ges en alltför stel tillämpning och att avsteg bör kunna ske om särskilda skäl talar härför, framför allt om svenskt administrativt och personellt engagement icke härvid låses i någon mer betydande utsträckning. Samma synpunkter göra sig gällande då Sverige bekostar insatser i ett område men då verksamheten utföres av ett FN-organ. Utskottet delar alltså statsrådets uppfattning, att, även om man accepterar SIDA:s länderval, utrymme kan finnas för en diskussion om de insatser, som icke kräva vidlyftig administration i Sverige eller på fältet. Berörda instanser böra därför hålla länderfrågorna under kontinuerlig uppsikt och därvid följa den internationella utvecklingen på området. Utskottet anser, att riksdagen bör i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet sålunda anfört.

I anledning av de förenämnda båda motionerna I: 366 och II: 331 må i övrigt framhållas, att utskottet finner den fältverksamhet, som bedrivs av enskilda humanitära organisationer, t. ex. missionen, och den statliga biståndsverksamheten på ett värdefullt sätt komplettera varandra. Utskottet förutsätter därför i likhet med statsrådet, att, i den mån sådana enskilda

biståndsgivare hemställa om statliga bidrag för härför lämpade projekt, SIDA prövar framställningarna i positiv anda.

I syfte att bereda svensk mission och andra enskilda organisationer ökade möjligheter att bedriva verksamhet i u-länderna har i de förenämnda motionerna I: 368 och II: 450 föreslagits att anslaget Humanitärt bistånd till flyktingar m. fl. ökas med 3 milj. kr. Såsom utskottet under punkten 5 framhållit torde motionärerna ha avsett den under förevarande anslag upptagna anslagsposten Humanitärt bistånd: bidrag till enskilda organisationers verksamhet. Vidare har i de förberörda motionerna I: 366 och II: 331 hemställts bl. a. om en höjning av nämnda anslagspost med 1 milj. kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Såsom av propositionen framgår har under budgetåret 1964/65 bidrag lämnats med sammanlagt ca 1,5 milj. kr. till den fältverksamhet, som bedrivs av de frivilliga svenska organisationerna. Utskottet har i det föregående understrukit betydelsen av dessa organisationers humanitära verksamhet. Kungl. Maj:t har för ändamålet för nästa budgetår beräknat medelsbehovet till ca 2 milj. kr. Det må erinras om att anslaget Fältprojekt av skilda orsaker hittills pläгат redovisa icke obetydliga reservationer. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas dessa komma att uppgå till ca 10 milj. kr. Det kan också nämnas att, därest framställningar inkomma om bidrag till ändamål, om vilka här är fråga, utöver i det föregående beräknat belopp, SIDA har budgetteknisk möjlighet att inom ramen för anslaget till fältverksamhet tillmötesgå desamma. Syftet i motionerna I: 368 och II: 450 samt I: 366 och II: 331, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, torde alltså kunna bli tillgodosett utan höjning av anslaget.

SIDA har årligen att handlägga ett stort antal framställningar om statliga bidrag till missionens biståndsarbeten. Beträffande det i motionerna I: 68 och II: 108 gjorda yrkandet om statsbidrag å 300 000 kr. till Evangeliska fosterlandstiftelsen för uppförande av en skolbyggnad i Massaua i Etiopien torde det böra ankomma på SIDA att, om bidragsändamålet uppfyller kriterierna på tekniskt bistånd i vanlig ordning, efter värdering med hänsyn till angelägenhetsgrad besluta i ärendet. Utskottet, som även hänvisar till vad i det föregående anförts rörande de anslagsmässiga möjligheterna att tillmötesgå dylika framställningar, anser sig därför icke berett tillstyrka yrkandet i fråga. Det må tilläggas, att enligt vad utskottet inhämtat nämnda missionssammanslutning icke gjort framställning till SIDA om medelsanvisning till ifrågavarande ändamål.

Det är givetvis angeläget, att det intresse för personliga arbetsinsatser i u-länderna, som finns inom svenska ungdomsorganisationer, i möjligaste mån utnyttjas. Härigenom kan bl. a. en komplettering ske av den nuvarande expertrekryteringen. I motionerna I: 368 och II: 450 föreslås att åtgärder vidtagas för att på detta område möjliggöra ett fastare samarbete mellan SIDA

och ungdomsorganisationerna, särskilt då det gäller fredskårsrörelsen. Utskottet vill uttala sin tillfredsställelse med de kontakter, som nu finnas mellan SIDA och ungdomsorganisationerna, och anser detta särskilt värdefullt för den framtida utvecklingen av fredskårsverksamheten. Utskottet har funnit sig böra i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet sålunda uttalat.

Utskottet vill erinra om att Svenska Röda korset efter initiativ av Internationella röda korset anslagit medel till hjälp åt de nödlidande i Vietnam. Vidare ha under innevarande budgetår medel från anslaget Humanitärt bistånd ställts till Röda korsets förfogande för samma ändamål. Utskottet har anledning förutsätta, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer denna fråga och stödjer eventuella initiativ från Röda Korset. Denna organisation torde ha de bästa möjligheterna att bedöma, under vilka former en sådan hjälp lämpligast bör ges. Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 377 och II: 446 samt II: 3.

I motionerna I: 368 och II: 450 har framhållits att småföretagsverksamhet inom olika näringsgrenar är ett av de områden, där u-länderna äro i stort behov av expansion. I åtskilliga av dessa länder anvisar Sverige bidrag till yrkesutbildning. En del av de yrken, i vilka utbildning sker, anses lämpade att ligga till grund för uppbyggande av småföretag. Enligt motionärerna borde det vara möjligt att stödja och utvidga sådan verksamhet genom direkta bidrag eller krediter.

Det föreliggande förslaget innebär stöd icke åt utvecklingsprojekt i statlig regi, för vilka bilateralt bistånd kan komma i fråga, utan åt enskilda personer. Frågan, som enligt utskottet är värd uppmärksamhet, är emellertid svårlost och kräver ingående överväganden. Frågeställningarna äro många. Först bör undersökas om insatser av här berört slag ge den för u-landet bästa utvecklingsfrämjande effekten. En grundförutsättning för effektiviteten i ett sådant bistånd är nämligen, att det anknyter till det mottagande landets egna ansträngningar och kan inpassas i dess allmänna utvecklingsprogram. Det gäller vidare att pröva bl. a. formerna för dylikt bistånd, frågan om kreditbistånd eller gåvobistånd, hur övervakningen och administrationen på fältet lämpligast bör ordnas. Hela detta spörsmål torde få anses ingå i SIDA:s allmänna planeringsverksamhet; i anslutning härtill kan nämnas att enligt vad utskottet inhämtat pågå inom SIDA vissa överväganden i ämnet. Resultatet därav bör avvaktas. Motionsyrkandet torde alltså icke nu böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid planering, projektering och utförande av fältarbete erfordras i allmänhet teknisk expertis för att största möjliga ekonomiska effekt skall kunna utvinnas av det satsade kapitalet. För att tillgodose detta behov finnas inom SIDA arbetsgrupper inom olika områden som rådgivare vid planläggning m. m. Vidare har SIDA till sig knutna experter på bl. a. byggnads- och anläggningsområdet. I övrigt anlitas svenska konsult- och entreprenör-

företag. SIDA förfogar härigenom över den expertis, som myndigheten åtminstone för närvarande bedömer erforderlig. Utskottet kan därför knappast finna tillräckliga skäl nu föreligga att, såsom i motionen I: 367 föreslagits, i SIDA:s regi adjungera ett särskilt expertråd med underlydande experter. Motionen avstyrkes alltså.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I:158 och II: 207, I: 366 och II: 331, I: 368 och II: 450 samt II: 456, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, ävensom I: 377 och II: 446, till *Fältverksamhet* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.;

b) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 366 och II: 331 samt I: 368 och II: 450, samtliga motioner i vad de avser biståndsbidrag till länder utanför den prioriterade länderkretsen, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

c) att motionen II: 3 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

d) att motionerna I: 68 och II: 108 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

e) att motionerna I: 368 och II: 450, i vad de avser bidrag till småföretagsverksamhet, icke må av riksdagen bifallas;

f) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 368 och II: 450, i vad de avser fredskårsverksamheten, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

g) att motionen I: 367 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

9:o) **Stipendiat- och kursverksamhet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 8, s. 60—64) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 8 100 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 158 av herrar *Werner* och *Adolfsson* samt II: 207 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 milj. kr.,

dels ock förenämnda motion II: 456 av herr *Rubin*, vari hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln äskade anslagen till internationell biståndsverksamhet med 100 milj.

kr., fördelade med 50 milj. kr. till bistånd genom internationella organ och 50 milj. kr. till bilateralt tekniskt bistånd.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 207 och II: 456.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 5 500 000 kr.

Av ökningen, 2,6 milj. kr., i förhållande till innevarande budgetår faller 0,2 milj. kr. på stipendiatverksamheten och 2,4 milj. kr. på kursverksamheten.

Utskottet. Enligt förslaget skall stipendieverksamheten koncentreras till ett fåtal ämnen och väsentligen omfatta sådana områden, som äro föremål för svensk fältverksamhet. Som följd härav begränsas individuell stipendiering på lägre studienivåer och ytterligare tonvikt lägges på sammanhållet kursverksamhet. Utskottet tillstyrker den föreslagna koncentrationen och har icke något att erinra mot det äskade anslaget, vid vars beräkning hänsyn tagits till en vid utgången av innevarande budgetår väntad reservation på 250 000 kr.

Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 avstyrkas motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Stipendiat- och kursverksamhet* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 100 000 kr.

10:o) **Rekrytering och utbildning av fältpersonal.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt C 9, s. 64—66) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1966/67 anvisa ett reservationsanslag av 2 100 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 158 av herrar *Werner* och *Adolfsson* samt II: 207 av herr *Hermansson m. fl.*, i vilka hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln uppförda anslagen till internationell biståndsverksamhet med 50 milj. kr.,

dels ock förenämnda motion II: 456 av herr *Rubin*, vari hemställts bl. a. att riksdagen måtte höja de för budgetåret 1966/67 under tredje huvudtiteln äskade anslagen till internationell biståndsverksamhet med 100 milj. kr., fördelade med 50 milj. kr. till bistånd genom internationella organ och 50 milj. kr. till bilateralt tekniskt bistånd.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 207 och II: 456.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 000 000 kr.

Den utbildning av fältpersonal, som hittills anordnats genom SIDA:s försorg, har i stort sett gällt endast sådan personal som genom kontraktsanställning redan utsetts för vissa bestämda expertuppdrag. För att i ökad omfattning söka övervinna de svårigheter, som inte sällan möter vid rekryteringen av biståndspersonal inom olika ämnesområden, har det befunnits önskvärt att anordna kompletterande fackutbildning inom eller utom Sverige även för blivande experter, dvs. personer som ännu ej knutits till SIDA genom kontrakt men som bedöms lämpliga för framtida fältuppdrag.

Med hänsyn till vikten av att de experter som utsänds att tjänstgöra i bilateral eller multilateral biståndsverksamhet skall vara så väl förberedda som möjligt anser statsrådet ett av SIDA begärt anslag av 2,1 milj. kr. för utbildning och rekrytering av experter under 1966/67 vara väl motiverat.

Utskottet. Till belysning av den pågående intensifieringen av rekryterings- och utbildningsverksamheten må nämnas, att den totala rekryteringen ökat från ca 100 1963/64 till ca 165 1964/65. För budgetåret 1965/66 räknar biståndsmyndigheten med en rekrytering av 250 personer; en rimlig uppskattning för budgetåret 1966/67 anses vara en rekrytering av 350 å 400 personer.

Utskottet finner det betydelsefullt, att kompletterande fackutbildning anordnas inom och utom Sverige även för blivande experter, dvs. personer som ännu icke knutits till SIDA genom kontrakt men som bedömas lämpliga för framtida fältuppdrag.

Ett av expertutbildningsutredningen framlagt förslag angående förmåner vid kompletterande fackutbildning för blivande biståndsexperter m. m. är för närvarande under prövning inom berörda departement och torde inom kort komma att anmälas för Kungl. Maj:t för beslut om bestämmelser i ämnet. Därmed tillgodoses ett av riksdagen tidigare uttalat önskemål.

Med hänsyn till att en reservation om ca 500 000 kr. väntas kvarstå vid utgången av innevarande budgetår beräknar SIDA medelsanvisningen för nästa budgetår till 2 100 000 kr. Då utskottet i likhet med statsrådet anser angeläget, att de experter, som utsändas att tjänstgöra i bilateral eller multilateral biståndsverksamhet, äro så väl förberedda som möjligt, tillstyrker utskottet den äskade medelsanvisningen.

Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 avstyrkas motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Rekrytering och utbildning av fältpersonal* för budgetåret 1966/67 på driftbudgeten under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 2 100 000 kr.

Skydd för u-landsinvesteringar

11:0) **Motioner om skydd för u-landsinvesteringar.** I de förenämnda båda likalydande motionerna I: 368 av herrar *Bengtson* och *Lundström* samt II: 450 av herrar *Ohlin* och *Hedlund* har hemställts bl. a. att riksdagen måtte begära förslag till nästa års riksdag om svenskt system för skydd för investeringar i u-länderna.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 450.

Utskottet vill erinra om att de senaste årens riksdagar gjort vissa positiva uttalanden med anledning av motionsvis framförda förslag om ökade garantier för investeringar i u-länder. Skydd för svenska investeringar i dessa länder kunde bli ett betydelsefullt inslag i våra ansträngningar att där påskynda utvecklingen. I några av de viktigare kapitalexporterande länderna hade statliga åtgärder redan vidtagits för att bereda landets företagare garantiskydd eller försäkring mot förluster till följd av expropriation, transfereringshinder, krig etc. Emellertid borde i första hand beaktas vad som på detta område kunde göras genom internationellt samarbete.

Såsom framgår av bilaga 9 till årets statsverksproposition har under första halvåret 1965 frågan om ett multilateralt investeringsgarantisystem behandlats inom OECD, som i juni 1965 överlämnat förslag till ett sådant system till Världsbanken. Från svensk sida har man aktivt deltagit i att utforma detta förslag och kommer att nära följa den fortsatta behandlingen av frågan inom Världsbanken. Bankens rapport kan troligen väntas under innevarande år. Detsamma gäller rapporten från ett i slutet av år 1964 tillsatt särskilt nordiskt investeringsgarantiutskott.

När dessa båda rapporter föreligga torde, såsom i nämnda statsverksproposition framhållits, förutsättningar ha skapats för en bedömning av vilka åtgärder på området, som äro mest lämpliga för svenskt vidkommande. Utskottet anser därför välbetänkt, att resultatet av dessa rapporter avvaktas innan ställning tages till frågan om införandet av ett svenskt investeringsgarantisystem. Det må i sammanhanget erinras om att i samband

med handelsavtalsförhandlingar ett antal u-länder ingått eller föreslagits ingå överenskommelse med Sverige om skydd för privata investeringar.

Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 368 och II: 450, såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 368 och II: 450, såvitt nu är i fråga, icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 1 april 1966

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Birger Andersson, Fritz Persson, Per Jacobsson, Virgin, Söderberg, Harry Carlsson, Mårtensson, Bertil Petersson, Dahlén, Thorsten Larsson, Åkerlund och Johan Olsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman, Karlsson i Olofström, Ståhl, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, fröken Olsson, herrar Nihlfors, Lindholm, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Uddevalla, Antonsson, Nelander, Petersson och Gustavsson i Ängelholm.

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Motioner rörande riktlinjer för och planläggning av den internationella biståndsverksamheten)

a) av herrar *Per Jacobsson, Virgin, Harry Carlsson, Dahlén, Thorsten Larsson, Åkerlund, Johan Olsson, Bohman, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Antonsson, Nelander* och *Petersson*, vilka ansett att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»a) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 258 och II: 328, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning med parlamentariker, representanter för näringsliv och mission samt vetenskaplig expertis för att undersöka vägarna för en ökad svensk biståndsinsats;

b) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 368, II: 450, I: 158 och II: 207 samt II: 456, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t till nästa års riksdag utarbetar en plan

för förverkligande av 1962 års riksdagsbeslut om biståndsverksamhetens målsättning.»

b) av herrarna *Per Jacobsson, Harry Carlsson, Dahlén, Thorsten Larsson, Johan Olsson, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Antonsson* och *Nelander*, vilka — under förutsättning av bifall till reservationen 1 a) — ansett att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 2 börjar med »1962 års», t. o. m. det stycke, som på s. 4 slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»Riksdagen fastställde år 1962 allmänna riktlinjer för den internationella biståndsverksamheten. Beträffande målsättningen framhölls att riksdagen delade den i en av FN:s generalförsamling 1960 antagen resolution uttalade förhoppningen om att internationellt bistånd och kapital skulle väsentligt ökas till att snarast möjligt motsvara ca en procent av de ekonomiskt utvecklade ländernas sammanlagda nationalinkomst. Riksdagen fann det naturligt, att Sverige fortsatte att verka för dess infriande. Detta mål för biståndsgivningen har fått stöd av fackliga och politiska organisationer såväl i Sverige som i skilda internationella sammanhang och även vunnit stark anslutning av en vidsträckt opinion i vårt land. Det mål som uppsatts måste betraktas som en riktpunkt och en stimulans för strävandena att successivt vidga biståndsgivningen till väsentligt större omfattning. Såsom riksdagen tidigare uttalat måste en ökning av de svenska insatserna ske stegvis efter en omsorgsfull prövning av de projekt, för vilka Sverige engagerar sig och i takt med förstärkningen av de personella resurserna och den administrativa kapaciteten på detta område. Uppenbart är att biståndets omfattning årligen måste avvägas till det samhällsekonomiska läget, varvid även bytesbalansens utveckling måste tagas med i bedömningen.

De av 1962 års riksdag godkända riktlinjerna för det svenska biståndet och de synpunkter, som framförts i senare framlagda propositioner och därav föranledda riksdagsbeslut, ha i stort sett utgjort grundvalen för statsmakternas bedömning av verksamhetens inriktning.

För att uppnå den angivna målsättningen för vår biståndsverksamhet krävs betydande ekonomiska och personella resurser. Detta ställer stora krav på administration och planering för att de satsade medlen skola ge avsedd effekt.

Kravet på samordning av våra biståndsinsatser gör sig i hög grad gällande i fråga om den svenska hjälpens organisation. Av största betydelse för att de anslagna medlen skola få avsedd effekt är nämligen, att det finns administrativa förutsättningar för verksamhetens bedrivande. Uppbyggnaden av NIB var första etappen mot en samordning av den tidigare starkt splittrade statliga biståndsadministrationen. Efter vunna erfarenheter ombildades NIB förra året till SIDA, vilket medförde en effektivisering av arbetet.

Oaktat dessa åtgärder är biståndsförvaltningen allttjämt splittrad. Sålunda handlägger SIDA under utrikesdepartementet den tekniska biståndsverksamheten medan de kommersiella insatserna handhas av handelsdepartementet och de finansiella av finansdepartementet. För att understödja ett visst biståndsprojekt i ett u-land kan det därför bli nödvändigt att inkoppla flera departement. Denna splittring och bristande samordning måste hindra och försena praktiska arbetsinsatser och även från andra synpunkter vara olämplig. Enligt utskottets mening blir det nödvändigt att statsmakterna söka att på sikt åstadkomma en samordning av biståndsförvaltningen genom att skapa ett enda organ. Endast härigenom blir det möjligt att utföra en effektiv planering och effektivt förverkliga de planer, som statsmakterna fastställt. I detta organ bör kunna utnyttjas de betydande kunskaper om förhållandena i u-länderna, som finnas företrädde av svenska export-, handels- och konsultföretag samt missionen. Utskottet anser dock, att ytterligare någon tids erfarenhet bör vinnas innan spørsmålet om biståndsverksamhetens organisation upptas till förnyad prövning.

Såsom motionsvis framhållits ger det år 1962 uppsatta målet icke någon vägledning beträffande i vilka former hjälpen skall ges och därmed angives icke heller de krav på effektivitet, som de ekonomiska insatserna böra ge. För närvarande råda skiljaktiga uppfattningar om olika hjälpformers förtjänster. Det behövs i första hand en plan, som anger hur Sverige med de samlade svenska biståndsinsatserna skall förverkliga 1 %-rekommendationen. Utskottet anser angeläget, att en sådan plan upprättas; den bör bygga på en analys av utvecklingseffekten hos de olika hjälpformer, som nu praktiseras. För arbetet härmed torde, som i vissa motioner anföres, krävas en särskild utredning, bestående av parlamentariker, representanter för näringsliv och mission samt vetenskaplig expertis.

Om en sådan utredning tillsättes omedelbart bör det vara möjligt för denna att redovisa en första uppfattning om vår biståndsverksamhets inriktning i så god tid, att regeringen till nästa års riksdag kan närmare redovisa sina planer beträffande uppnåendet av det s. k 1 %-målet. När utredningen är färdig med hela sitt arbete bör regeringen till en kommande riksdag framlägga förslag hur en ytterligare stegring av vår biståndsverksamhet bör utformas.

Enligt utskottets mening är biståndsverksamhet enbart i dess hittillsvarande utformning icke ägnad att på lång sikt lösa problemen, en uppfattning som i allt högre grad vuxit fram inom u-länderna själva. Förståelsen inom dessa länder för vad industriländernas privata företagsamhet betyder för deras framtid har i skilda sammanhang framkommit hos u-länderna själva. Det må härvid erinras om att det stora flertalet av u-ländernas folk är sysselsatt inom jordbruket. En utvidgad industriell och kommersiell verksamhet i dessa länder skulle sannolikt ge deras näringsliv större allsidighet och anpassningsförmåga. De enskilda företagens insatser i u-län-

derna torde därför vara av stor betydelse. Redan den tekniska utvecklingen får alltmer den karaktären, att en uppbyggnad av u-länderna nödvändiggör ett nära samarbete med företagen i de industrialiserade länderna. Hur viktigt det statliga biståndet än är måste det alltså samordnas med övrig svensk utvecklingsfrämjande verksamhet inom industri och näringsliv. Detta innebär att företagsamhet och kapital överförs genom etablerande av företag i u-länderna och genom handel mellan industriländer och u-länder. Härför krävs emellertid vissa handelsstimulerande åtgärder.

Bland sådana åtgärder kan nämnas ändringar i skattelagstiftningen och avveckling av vissa tullar. Ett av de största hindren för investeringar i u-länder är de stora risker, som på grund av politisk eller ekonomisk instabilitet äro förknippade med dylika investeringar. Utskottet återkommer till denna fråga under punkten 11 i det följande.

Med det anförda anser sig utskottet ha behandlat de i motionerna I: 158 och II: 207, I: 258 och II: 328, I: 368 och II: 450 samt II: 456 väckta förslagen om u-landshjälpens inriktning, administration och målsättning.»

c) av herrar *Virgin, Åkerlund, Bohman* och *Petersson*, vilka — under försättning av bifall till reservationen 1 a) — ansett att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke, som på s. 2 börjar med »1962 års», t. o. m. det stycke, som på s. 4 slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»Riksdagen fastställde år 1962 allmänna riktlinjer för den internationella biståndsverksamheten. Beträffande målsättningen framhölls att riksdagen delade den i en av FN:s generalförsamling 1960 antagen resolution uttalade förhoppningen om att internationellt bistånd och kapital skulle väsentligt ökas till att snarast möjligt motsvara ca en procent av de ekonomiskt utvecklade ländernas sammanlagda nationalinkomst. Riksdagen fann det naturligt, att Sverige fortsatte att verka för dess infriande. Detta mål för biståndsgivningen har fått stöd av fackliga och politiska organisationer såväl i Sverige som i skilda internationella sammanhang och även vunnit stark anslutning av en vidsträckt opinion i vårt land. Det mål som uppsatts måste betraktas som en riktpunkt och en stimulans för strävandena att successivt vidga biståndsgivningen till väsentligt större omfattning. Såsom riksdagen tidigare uttalat måste en ökning av de svenska insatserna ske stegvis efter en omsorgsfull prövning av de projekt, för vilka Sverige engagerar sig och i takt med förstärkningen av de personella resurserna och den administrativa kapaciteten på detta område. Uppenbart är att biståndets omfattning årligen måste avvägas till det samhällsekonomiska läget, varvid även bytesbalansens utveckling måste tagas med i bedömningen.

De av 1962 års riksdag godkända riktlinjerna för det svenska biståndet och de synpunkter, som framförts i senare framlagda propositioner och därav föranledda riksdagsbeslut, ha i stort sett utgjort grundvalen för statsmaktens bedömning av verksamhetens inriktning.

Utvecklingen på biståndsverksamhetens område har gått snabbt och nya erfarenheter ha vunnits, som torde leda till andra åtgärder än dem man tidigare planerat. Här må endast erinras om den snabba befolkningsökningen i u-länderna, som skapat ökade försörjningsproblem och dessutom försvarar omställningen inom dessa länder till ett mera utvecklat samhälle med därav följande motsättningar.

För att uppnå den angivna målsättningen för vår biståndsverksamhet krävs betydande ekonomiska och personella resurser. Detta ställer stora krav på administration och planering för att de satsade medlen skola ge avsedd effekt.

Kravet på samordning av våra biståndsinsatser gör sig i hög grad gällande i fråga om den svenska hjälpens organisation. Av största betydelse för att de anslagna medlen skola få avsedd effekt är nämligen, att det finns administrativa förutsättningar för verksamhetens bedrivande. Uppbyggnaden av NIB var första etappen mot en samordning av den tidigare starkt splittrade statliga biståndsadministrationen. Efter vunna erfarenheter ombildades NIB förra året till SIDA, vilket medförde en effektivisering av arbetet.

Oaktat dessa åtgärder är biståndsförvaltningen allttjämt splittrad. Sålunda handlägger SIDA under utrikesdepartementet den tekniska biståndsverksamheten medan de kommersiella insatserna handhas av handelsdepartementet och de finansiella av finansdepartementet. För att understödja ett visst biståndsprojekt i ett u-land kan det därför många gånger bli nödvändigt att inkoppla flera departement. Denna splittring och bristande samordning måste hindra och försena praktiska arbetsinsatser och även från andra synpunkter vara olämpligt. Enligt utskottets mening är det nödvändigt att åstadkomma en samordning av biståndsförvaltningen genom att skapa ett enda organ. Endast härigenom blir det möjligt att utföra en effektiv planering och effektivt förverkliga de planer, som statsmakterna fastställt. I detta organ bör även kunna utnyttjas de betydande kunskaper om förhållandena i u-länderna, som finnas företrädda av svenska export-, handels- och konsultföretag samt missionen.

Såsom motionsvis framhållits ger det år 1962 uppsatta målet icke någon vägledning beträffande de former i vilka hjälpen skall ges. Ej heller har angivits de krav på effektivitet, som bör uppställas på de ekonomiska insatserna. För närvarande råda betydande motsättningar om olika hjälpformers förtjänster. Det behövs en plan, som anger hur Sverige med de samlade svenska biståndsinsatserna bäst skall förverkliga 1962 års beslut om biståndsverksamhetens målsättning. Utskottet anser angeläget, att en sådan plan upprättas; den bör bygga på en analys av utvecklingseffekten hos de olika hjälpformer, som nu praktiseras. För arbetet härmed torde krävas en särskild utredning.

U-landsmyndigheternas intresse för en snabb industrialisering och förståelsen inom dessa länder för vad industriländernas privata företagsamhet betyder för deras framtid har i skilda sammanhang framkommit hos u-länderna själva. Det må härvid erinras om att det stora flertalet av u-ländernas folk är sysselsatt inom jordbruket. En utvidgad industriell och kommersiell verksamhet i dessa länder är en nödvändig förutsättning för förbättring av befolkningens allmänna levnadsvillkor. De enskilda företagens insatser i u-länderna torde därför vara av stor betydelse. Redan den tekniska utvecklingen får alltmer den karaktären, att en uppbyggnad av u-länderna nödvändiggör ett nära samarbete med företagen i de industrialiserade länderna. Hur viktigt det statliga biståndet än är måste det alltså koordineras med övrig svensk utvecklingsfrämjande verksamhet inom industri och näringsliv. Detta innebär att företagskunnande och kapital överförs till u-länderna men också en ökning av handel och varuutbyte mellan industriländer och u-länder. Härför krävs emellertid vissa handelsstimulerande åtgärder.

Bland sådana åtgärder kan nämnas ändringar i skattelagstiftningen och avveckling av vissa tullar. Vidare syns det önskvärt att genom speciella åtgärder i mottagarländerna vidtaga sådana infrastrukturella förändringar, varigenom den produktionsvänliga miljö skapas, i vilken företagen med utsikt till framgång skola kunna verka. Ett av de största hindren för investeringar i u-länder utgöres av de stora risker, som på grund av politisk eller ekonomisk instabilitet äro förknippade med dylika investeringar. Utskottet återkommer till denna fråga under punkten 11 i det följande.

Enligt den svenska biståndspolitikerna är Sverige i förhållande till andra industriländer i stort sett ensamt om att icke binda sitt finansiella bistånd till egna leveranser. Ett hårt fasthållande av denna princip kan få till följd, att svensk företagsverksamhet i u-länderna förhindras eller försenas. Så länge andra länder tillämpa principen om bundet bistånd bör, för att underlätta svensk kommersiell aktivitet på u-landsmarknaderna, det svenska biståndet på något sätt knytas till svensk export. Även valutasynpunkten förtjänar beaktande.

Enligt utskottets mening är det av vikt att finna de vägar vårt land bör beträda för att vår biståndsverksamhet skall få största möjliga effekt inom de u-länder, där staten och svensk företagsamhet äro villiga att göra insatser. Därför erfordras en undersökning av den nuvarande biståndsverksamhetens utformning och omfattning. En sådan torde visa, att en bättre samordning av de statliga insatserna med de privata från företagsamhetens och missionens sida skulle kunna ge större effekt till u-ländernas fromma. Utskottet förordar därför, att en utredning vari ingå representanter för stat, näringsliv och mission tillsättes för att ompröva riktlinjerna för den fortsatta biståndsverksamheten. Denna utredning bör jämväl omfatta den svenska statliga biståndsadministrationen.

Med det anförda anser sig utskottet ha behandlat de i motionerna I: 158 och II: 207, I: 258 och II: 328, I: 368 och II: 450 samt II: 456 väckta förslagen om u-landshjälpens inriktning, administration och målsättning.»

d) av herrar *Virgin, Åkerlund, Bohman* och *Petersson*, vilka — under förutsättning av bifall till reservationen 1 c) — ansett att till utskottets hemställan bort fogas ett moment c) av följande lydelse:

»c) att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att åt förenämnda utredning jämväl uppdrages att med beaktande av vad som anförts i motionerna I: 258 och II: 328 utreda frågan om den svenska biståndsverksamhetens administration.»

2) vid *punkten 3* (Förenta Nationernas barnfond, UNICEF) av herrar *Per Jacobsson, Harry Carlsson, Dahlén, Thorsten Larsson, Johan Olsson, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Antonsson* och *Nelander*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 368 och II: 450, såvitt nu är i fråga, och att därför

dels det avsnitt i utskottets yttrande på s. 8, som börjar med »Med hänsyn» och slutar med »i fråga», bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till UNICEF:s vidgade uppgifter inom den förebyggande mödra- och barnavården och det kraftigt ökade behovet av insatser inom de traditionella verksamhetsområdena är det angeläget, att organisationen tillföres förbättrade ekonomiska resurser. Utskottet anser därför, att oavsett om en UNICEF-aktivitet på familjeplaneringens område kommer till stånd, det av Kungl. Maj:t äskade anslaget i enlighet med yrkandet i motionerna I: 368 och II: 450 bör ökas med 2,2 milj. kr. till 10 milj. kr.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 158 och II: 207 ävensom II: 456 samt med bifall till motionerna I: 368 och II: 450, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Förenta Nationernas barnfond (UNICEF)* för budgetåret 1966/67 anvisa ett anslag av 10 000 000 kr.»

3) vid *punkten 7* (Styrelsen för internationell utveckling, SIDA: Omkostnader) av herrar *Per Jacobsson, Harry Carlsson, Dahlén, Thorsten Larsson, Johan Olsson, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Antonsson* och *Nelander*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 368 och II: 450, såvitt nu är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 14, som börjar med »Genom den» och slutar med »i fråga», bort ersättas med text av följande lydelse:

»De frivilliga organisationerna ha utfört ett betydande arbete för att

sprida kunskap om u-hjälpsproblemen, vilket medfört stora kostnader för dessa organisationer, icke minst i fråga om framställning av olika slag av informationsmaterial. Det är enligt utskottets mening betydelsefullt, att denna form av upplysningsverksamhet stödjdes. Såsom i motionerna I: 368 och II: 450 framhållits torde man genom t. ex. att tillhandahålla lämpliga audiovisuella hjälpmedel och arrangera speciella informationskurser kring u-landsproblematiken till en förhållandevis låg kostnad få en effektiv upplysningsverksamhet. Med hänsyn till det växande intresset från ungdomens sida för internationella frågor bör övervägas, om icke bl. a. kursverksamheten bör inriktas på kurser för ungdomsledare och lärare.

Det torde knappast vara ekonomiskt möjligt för SIDA och Svenska FN-förbundet, som tillsammans svarar för upplysningsverksamheten om utvecklingsbistånd och utvecklingsproblematik, att möta den stora efterfrågan på material på detta fält. Utskottet vill därför i enlighet med yrkandet i de förenämnda motionerna I: 368 och II: 450 föreslå, att anslagsposten Publikationstryck m. m. uppräknas med 125 000 kr. och att omkostnadsanslaget alltså bestämmas till 1 705 000 kr. Det må erinras om att SIDA föreslagit, att nämnda anslagspost skulle höjas med 125 000 kr., vilket statsrådet avstyrkt.»

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Under hänvisning» och slutar med »i fråga», bort utgå,

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 158 och II: 207 samt II: 456, med bifall till motionerna I: 368 och II: 450, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, samt med avslag å motionen II: 444, till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA): Omkostnader för budgetåret 1966/67 anvisa ett förslagsanslag av 1 705 000 kr.;*»

4) vid punkten 8 (Fältverksamhet) av herr *Nelander*.

5) vid punkten 11 (Motioner om skydd för u-landsinvesteringar) av herrar *Per Jacobsson, Virgin, Harry Carlsson, Dahlén, Thorsten Larsson, Åkerlund, Johan Olsson, Bohman, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Antonsson, Nelander* och *Petersson*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 368 och II: 450, såvitt nu är i fråga, och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill erinra om att de senaste årens riksdagar gjort vissa positiva uttalanden med anledning av motionsvis framförda förslag om ökade garantier för investeringar i u-länder. Sålunda har uttalats att man i avvaktan på internationella lösningar av denna fråga borde genom investeringsgarantier och bilaterala investeringsskyddsavtal kunna stödja de sven-

ska insatserna i u-länderna. Skydd för svenska investeringar i dessa länder kunde bli ett betydelsefullt inslag i våra ansträngningar att där påskynda utvecklingen. I några av de viktigare kapitalexporterande länderna hade statliga åtgärder redan vidtagits för att bereda landets företagare garanti-skydd eller försäkring mot förluster till följd av expropriation, transfere-ringshinder, krig etc. Emellertid borde i första hand beaktas vad som på detta område kunde göras genom internationellt samarbete. 1965 års riksdag underströk dock angelägenheten av att riksdagens tidigare intentioner i förenämnda avseende fullföljdes.

Såsom framgår av bilaga 9 till årets statsverksproposition har under första halvåret 1965 frågan om ett multilateralt investeringsgarantisystem be-handlats inom OECD, som i juni 1965 överlämnat förslag till ett sådant system till Världsbanken. Från svensk sida har man aktivt deltagit i att utforma detta förslag och kommer att nära följa den fortsatta behand-lingen av frågan inom Världsbanken. Bankens rapport kan troligen vän-tas under innevarande år. Detsamma gäller rapporten från ett i slutet av år 1964 tillsatt särskilt nordiskt investeringsgarantiutskott.

Trots det arbete, som sålunda bedrivits för att åstadkomma ett multi-lateralt system för investeringsskydd, torde utsikterna vara små för att inom rimlig tid kunna förverkliga detsamma. Med hänsyn till den bety-dande roll, som de privata investeringarna spela i u-länderna för att för-bättra dessas ekonomi, ha åtskilliga länder redan anordnat egna garanti-system. I vissa andra länder föreligga långt framskridna planer härpå. Ut-skottet anser det angeläget, att riksdagens tidigare intentioner i denna frå-ga fullföljas och föreslår därför att, i avvaktan på en eventuell framtida internationell lösning av detta spörsmål, ett nationellt svenskt investerings-garantisystem skyndsamt införes. Utskottet tillstyrker yrkandet i motio-nerna I: 368 och II: 450, att förslag i ämnet förelägges nästa års riksdag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 368 och II: 450, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1967 års riksdag om svenskt sys-tem för skydd för investeringar i u-länderna.»